

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

จากสภาพการณ์ของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีสภาพฝืดเคืองส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งเป็นประชากรในระดับฐานรากที่มีจำนวนมากที่สุดของประเทศ และเป็นผู้ที่ขาดโอกาสในด้านต่าง ๆ และด้อยกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ ชีวิตความเป็นอยู่ การแพทย์ การสาธารณสุขและจากประสบการณ์ของประเทศไทยที่ประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทำให้ประเทศไทยได้พยายามปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเดิมที่เป็นแบบก้าวกระโดด โดยพยายามผลักดันตัวเองให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ไม่คำนึงถึงว่ารากฐานเดิมของประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ประชากรเหล่านี้มีฐานรากที่ยังไม่เข้มแข็งพอในการที่จะปรับตนเองให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้ เพราะมีระดับการศึกษาต่ำ ขาดความรู้และทักษะทางด้านวิทยาการสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การผลิต

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจของประชาชนในระดับฐานรากที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้มีการรวมกลุ่มในการประกอบธุรกิจเพื่อช่วยเหลือกัน ในระหว่างคนในชุมชนให้มีอาชีพ มีรายได้ เพื่อที่จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น ในอันที่จะช่วยให้คนในชุมชนสามารถอยู่รอดได้ โดยการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพที่สำคัญคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากข้อมูลของสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2557) ในปี พ.ศ.2548 จำนวนวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศมีจำนวน 8,840 แห่ง และได้เพิ่มขึ้นเป็น 15,851 แห่ง ในปีพ.ศ.2549 แต่ในปี พ.ศ.2557 จำนวนวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยได้ลดลงเหลือเพียง 5,709 แห่ง

จากแนวคิดของวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ที่เน้นให้คนในชุมชนได้นำเอาความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตามจากรายงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่จำนวนของวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดเชียงใหม่มีทั้งหมด 1,120 แห่ง (สำนักงาน

เกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2556) พบว่า วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ ประสบปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจการเป็นวิสาหกิจชุมชน จดทะเบียนตามคำแนะนำของหน่วยงานและหวังผลประโยชน์ในการสนับสนุนจากรัฐ หวังกู้เงินจากสถาบันการเงิน เมื่อกู้เงินก็ไม่ใช้หนี้ วิสาหกิจชุมชนบางส่วนเป็นผู้ประกอบการเพียงรายเดียว ซึ่งไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ตลอดจนบางส่วนไม่ได้ประกอบการจริง จดทะเบียนเพื่อรอรับการช่วยเหลือเท่านั้น ขณะเดียวกันวิสาหกิจชุมชนยังมีระบบคิดแบบพึ่งพาการสนับสนุนแบบให้เปล่า การผลิตสินค้ามีการลอกเลียนแบบขาดความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน การผลิตไม่เน้นใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ต้องอาศัยทรัพยากรและการตลาดจากภายนอก ขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ อันประกอบไปด้วย การบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด การเงินและบัญชี การวางแผนดำเนินงาน (สำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2556)

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างคณะผู้วิจัยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวิสาหกิจชุมชน และตัวแทนวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2558 พบว่าถึงแม้ในจังหวัดเชียงใหม่มีวิสาหกิจชุมชนจำนวน 1,120 แห่ง จาก 25 อำเภอของ จังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2556) และมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งประเภทของกิจการออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การผลิตสินค้า 2) การให้บริการ (สำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2556) สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน โดยจากรายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงานเกษตร จังหวัดเชียงใหม่, 2556) วิสาหกิจชุมชนมีรายได้โดยเฉลี่ยต่อแห่งต่อปีประมาณ 1,269,041 บาท และมีกำไรเฉลี่ยต่อแห่งต่อปี 111,092 บาท แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพ

สามารถสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคได้ดังต่อไปนี้

(1) การบริหารจัดการภายในกลุ่ม

(1.1) ขาดการทำงานเป็นทีม ทำให้ขาดการติดต่อและประสานงานกัน เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะได้รับชิ้นงานจากหัวหน้ากลุ่มเพื่อนำไปผลิต ทำให้ขาดการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

(1.2) ขาดการวางแผนในการจัดหาบุคลากร การคัดเลือกสรรหาบุคลากร ไม่มีการกำหนดเกณฑ์การรับคนเข้ามาทำงาน รับคนเข้ามาทำงานโดยอาศัยความรู้จำกัดมักคุ้นกันเป็นการส่วนตัว ทำให้ได้คนที่ขาดความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันไม่มีการจัดทำแผนล่วงหน้าว่าจะรับคนเข้าทำงานในช่วงเวลาใด ทำให้เกิดปัญหาการขาดคนส่งผลกระทบต่อกรดำเนินงานของกลุ่ม

(1.3) สมาชิกของกลุ่มขาดความสนใจและความกระตือรือร้น ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน การทำงานเป็นทีมตลอดจนการสร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่มในการพัฒนาตนเอง

(1.4) ขาดความสามารถในการติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในกลุ่มทำให้บางครั้งเกิดความเข้าใจผิดระหว่างสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับการดำเนินการและก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มขึ้น

(2) การบริหารจัดการด้านการผลิต

(2.1) ขาดการวางแผนในการผลิต การผลิตจะผลิตตามคำสั่งซื้อ ทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้ากลางคัน จึงทำให้สูญเสียโอกาสในการจำหน่าย หรือบางครั้งผลิตสินค้าออกมาในปริมาณที่มากจนเกินไป ส่งผลให้สินค้าล้นสต็อก

(2.2) การผลิตสินค้ายังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะสินค้าประเภทอาหารแปรรูปที่ยังไม่ได้รับเครื่องหมาย ออย.

(2.3) การใช้ทรัพยากรยังไม่เหมาะสม และส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม

(2.4) การพัฒนาคุณภาพของสินค้าไม่สอดคล้องกับเอกลักษณ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้สินค้าที่ผลิตออกมาขาดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

(3) การบริหารจัดการด้านการตลาด

(3.1) ไม่มีฐานข้อมูลของผู้บริโภคหรือลูกค้า

(3.2) การแข่งขันในด้านสินค้าของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน ทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อถือในผลิตภัณฑ์

(3.3) ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้า

(3.4) ขาดการวางแผนด้านการตลาดในประเด็นของการสำรวจความต้องการของตลาดและผู้บริโภค ทำให้การผลิตสินค้าออกมาจำหน่ายไม่ได้

(4) การบริหารจัดการด้านการเงิน / การบัญชี

(4.1) ขาดความรู้ในการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบ

(4.2) ขาดความรู้ในการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนของการประกอบธุรกิจ

(4.3) ขาดการวางแผนการใช้เงินทุนให้เกิดประโยชน์

โดยจากการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับตัวแทนวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ ขอนำเสนอตัวอย่างของปัญหาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน

2 กลุ่ม คือ วิชาสหกิจชุมชนข้าวกล้องงอกคนเมืองและกลุ่มวิชาสหกิจชุมชน ส.มรดกไทย อำเภอสันกำแพง สรุปประเด็นปัญหาของแต่ละกลุ่มดังต่อไปนี้

1) กลุ่มวิชาสหกิจชุมชนข้าวกล้องงอกคนเมือง ปัญหาของการบริหารจัดการกลุ่มวิชาสหกิจชุมชนข้าวกล้องงอกคนเมืองคือ ขาดการวางแผนในการจัดหาบุคลากร การคัดเลือกสรรหาบุคลากร ไม่มีการกำหนดเกณฑ์การรับคนเข้ามาทำงาน รับคนเข้ามาทำงานโดยอาศัยความรู้จักมักคุ้นเป็นการส่วนตัว ทำให้ได้คนที่ขาดความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน ไม่มีการจัดทำแผนล่วงหน้าจะรับคนเข้าทำงานในช่วงเวลาใด ขาดการวางแผนด้านการผลิต การผลิตจะผลิตตามคำสั่งซื้อทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้ากลางคัน ทำให้สูญเสียโอกาสในการจำหน่าย หรือบางครั้งผลิตสินค้าออกมาในปริมาณที่มากจนเกินไป ส่งผลให้สินค้าล้นสต็อก ขาดการวางแผนด้านการตลาด ในประเด็นของการสำรวจความต้องการของตลาดและผู้บริโภค ทำให้การผลิตสินค้าออกมาจำหน่าย ขาดความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีให้เป็นระบบ

2) กลุ่มวิชาสหกิจชุมชน ส.มรดกไทย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาของการบริหารจัดการวิชาสหกิจชุมชน ส.มรดกไทย คือขาดการทำงานเป็นทีม การทำงานจะเป็นไปในลักษณะตัวใครตัวมันกล่าวคือจะรับผิดชอบแต่เฉพาะชิ้นงานที่ตนเองได้รับมอบหมายให้ทำ ดังนั้นทำให้สมาชิกในกลุ่มขาดการติดต่อ ประสานสัมพันธ์กัน การดำเนินงานบางครั้งเกิดการสะดุดกล่าวคือ การทำงานขาดการต่อเนื่อง ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าเนื่องมาจากสมาชิกแต่ละคนไม่ทราบว่าใครเป็นต้นเหตุทำให้งานเกิดความล่าช้า การผลิตสินค้ายังไม่ได้มาตรฐานโดยสินค้าที่ผลิตยังไม่ได้รับเครื่องหมาย อย. และขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตสินค้า

จากวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่มุ่งพัฒนาประเทศภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศและขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนที่อยู่ในเขตชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นรากฐานที่สำคัญอันจะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและคุณภาพชีวิตบนฐานความเข้มแข็งของชุมชนโดยพัฒนาให้คนในชุมชนมีศักยภาพ ความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นโดยอยู่บนฐานของการมีคุณธรรมและจริยธรรมอันจะสามารถทำให้ปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์โดยน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดความสมดุล เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้มีส่วนได้เสียอันจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

และจากยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นให้การพัฒนาประเทศให้เศรษฐกิจก้าวหน้ามั่นคงโดยการสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้โดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานความรู้ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบสมดุลเท่าเทียมอย่างยั่งยืน โดยโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยง เสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็งตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการกลุ่มธุรกิจชุมชนทางด้านการบริหารจัดการให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้ทันต่อผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

จากบทบาทและความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นก็เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนที่จะได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทุนทางสังคมของชุมชนในการดำเนินกิจการ เพื่อสร้างโอกาส และรายได้ของชุมชน ฐานรากให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

แต่อย่างไรก็ตาม จากปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประสบในปัจจุบัน นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ซึ่งเป็นนักวิชาการและมีบทบาทหน้าที่สำคัญคือ การให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน เห็นควรเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะดำเนินการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการยกระดับและขีดความสามารถทางด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน และขณะเดียวกันจะได้มาซึ่งแนวทางที่ทางรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการ ตลอดจนส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันบนฐานความรู้และปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.3.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประชากรของการศึกษาโดยกำหนดชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 25 อำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดตัวอย่าง

ตัวอย่างคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความสนใจและมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวน 2 ชุมชน ของจังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอบถามและสัมภาษณ์ ตัวอย่างจำนวน 2 ชุมชน ของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

3) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือ

ระดับ 5	หมายถึง	ระดับศักยภาพมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	ระดับศักยภาพมาก
ระดับ 3	หมายถึง	ระดับศักยภาพปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	ระดับศักยภาพน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภท คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ระดับศักยภาพการบริหารจัดการของตัวอย่างในการศึกษา

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพคือการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบถึงศักยภาพการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

1.5.2 ได้กลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน

1.6 นิยามศัพท์

การพัฒนา (development) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่นการพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้นสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจการพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งการพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือการพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าแต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่จะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

การบริหารจัดการ (administrative management) หมายถึง การกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร

ชุมชน (community) หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ใดที่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์กัน ในฐานะเป็นเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน โดยมีการใช้ชีวิตร่วมกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

แผนกลยุทธ์ หมายถึง แผนการดำเนินงานที่ได้จากการตัดสินใจวางแผนอย่างมีระบบ มีทิศทางมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นและองค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคตโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทุกฝ่าย

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนอันประกอบด้วย กิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อและการบริโภคของชุมชนจากความหมายของธุรกิจชุมชนข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนซึ่งเป็นรากฐานของชนบทไทยจะเข้มแข็งได้นั้น ชุมชนจะต้องยึดด้วยพลังแห่งของชุมชนเอง โดยอาศัยความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในอันที่จะพัฒนากลุ่มธุรกิจของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นให้มีความเจริญเติบโต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในภาคชนบทให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

การเพิ่มขีดความสามารถ (enhance the ability) หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ บุคคล องค์กร สถาบัน และสังคมได้พัฒนาความสามารถ (ทั้งโดยบุคคลหรือร่วมกัน) ในการปฏิบัติหน้าที่ ที่จะแก้ปัญหา รวมทั้งกำหนดและดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ ทั้งนี้มี องค์ประกอบที่สำคัญ สามประการ (วิจารณ์ พานิช, 2555) คือ

ประการที่หนึ่ง การพัฒนาขีดความสามารถเป็นกระบวนการเรียนรู้และมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการครั้งเดียวสำเร็จ

ประการที่สอง เป็นกระบวนการที่เน้นการใช้และการเสริมสร้างพลังของทั้ง บุคคล องค์กร และเครือข่าย

ประการที่สาม ต้องมีการพิจารณาดำเนินการอย่างเป็นระบบในการจัดทำ ยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาขีดความสามารถ

